

Nr 74.

Av herr **Reuterskiöld**, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning rörande organisation av försvarets centrala ledning och förvaltning.

Vid 1929 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t i proposition nr 175 en tämligen genomgripande reform av försvarets centrala ledning och förvaltning, byggd på principen att ledningen av varje särskild försvarsgren skulle koncentreras i en person såsom chef, närmast under Konungen, med ständigt befälsrätt över samma försvarsgrens hela personal, alla truppförband o. s. v. och med »erforderligt inflytande» å förvaltningsorganen därinom.

Denna proposition blev av riksdagen avslagen, men det förslag, densamma innefattade, har nu av Kungl. Maj:t i tämligen oförändrad form ånyo framlagts för årets riksdag i statsverkspropositionen, varvid departementschefen sökt, enligt statsrådsprotokollet, »avlägsna den oklarhet beträffande chefens för hären och chefens för marinen ställning till arméförvaltningen, respektive marinförvaltningen, som riksdagen funnit vidlåda föregående års förslag i ämnet». Det medel, departementschefen härvid begagnat, har helt enkelt varit, att han, utan rubbning av det förhållande nämnda myndigheter emellan, som han 1929 tänkt sig, nu inskränkt sig till att närmare belysa samma förhållande »genom framläggandet av utkast till instruktioner för respektive överstyrelseorgan vid armén och marinen», d. v. s. departementschefen förklarar indirekt, att riksdagen 1929 icke förstått hans förslag och därför förut-sattes nu behöva bättre upplysning, varefter förslaget bör utan vidare antagas.

Läser man nu de bilagor, som innehålla sagda instruktionsutkast, så visar sig att de antingen måste läsas på något slags militäriskt sätt, som icke överensstämmer med vanligt språkbruk och därför såsom tekniskt ligger ovanför det vanliga förståndets gränser, i vilket fall den åsyftade upplysningen tydligen måste utebliva, eller ock äro så skrivna, att farhågorna för oklarhet i förhållandet mellan respektive chefer och förvaltningar snarare ökas än minskas. Enligt § 8:2 har härens chef rätt att meddela arméförvaltningen »direktiv» i vissa uppräknade fall, och enligt § 15:1 åligger det arméförvaltningen att efterkomma dessa direktiv »så långt tillgängliga medel det medgiva och åtgärden är förenlig med gällande författningar och av Konungen givna

beslut»; finner sig arméförvaltningen hindrad att följa direktiven, går frågan till Konungen. Men dessutom skall, enligt § 8:5, arméchefen, innan direktiv meddelas, bereda ärendet *i samråd* med arméförvaltningen, d. v. s. — efter vanligt språkbruk — att först skall ärendet beredas gemensamt av arméchefen och arméförvaltningen och sedan kan arméchefen, oberoende av beredning och samråd, därest han har annan mening än arméförvaltningen, ge denna direktiv, som densamma kan vägra att följa. Man måste säga, att, även om departementschefen tror, att den militära organisationens anda skall förhindra dylika konflikter, det dock icke finnes någon som helst anledning för riksdagen att med öppna ögon skapa konflikttillfällen, helst som det inom arméförvaltningen även skulle fortfarande finnas ett civilt departement, vars chef kan tänkas hava en mera civil och möjligen juridisk syn på de frågor, som där skola handläggas. Detta endast som ett exempel.

Om sålunda oklarheten genom årets statsverksproposition ej blott kvarstår utan rent av framträder i skarpere ljus än 1929, synes redan häri ligga ett avgörande skäl för riksdagen att, i likhet med departementschefen, fast på hållbarare grund, kvarbliva på sin ståndpunkt från förra året. Men härtill kommer att även de övriga skäl, som förra året, i särskilda motioner, framfördes mot det då framlagda förslaget, kvarstå orubbade också beträffande det nu framförda.

Rent konstitutionellt betonades då, att försvarsdepartementets chef komme i ett beroende av arméchefen, som knappast vore riktigt. Det nu bifogade instruktionsutkastet stryker under detta förhållande, om det får läsas enligt vanligt språkbruk, genom att i § 5 föreskriva »underställning» av arméchefens beslut i vissa uppräknade mål, som nära anknutits till kommandomålslagen, d. v. s. Kungl. Maj:t får blott att pröva, huruvida ett av arméchefen meddelat beslut får verkställas — såvida, som sagt, instruktionen verkligen menar underställning, då den stadgar, att »följande ärenden — — — underställas Konungens prövning»; skulle därmed avses något annat än vad med underställning eljest förstås, så ger stadgandet ingen vägledning — men den konstitutionella oklarheten kvarstår. Vill man förbereda chefens för hären förvandling till generaladjutant i enlighet med 1809 års regeringsform *före* 1840 års departementalreform, ja, då är bifall till Kungl. Maj:ts förslag den rätta och raka vägen. Anser man åter att det i våra dagar och försvarsfrågans nuvarande läge är av större vikt att bevara departementschefens ställning, då måste förslaget fortfarande avvisas.

Härmed sammanhänger, att en reform av arméns centrala ledning genom inrättande av nya generalsbefattningar och ökat inflytande för generalstaben praktiskt taget blir *dels* tillskapandet av ett alldeles för stort huvud för en i förhållande därtill alldeles för liten kropp, *dels ock* ofrånkomligen en inledning till en ny försvarsrevision, vars lämplighet i närvarande tid, innan nödig erfarenhet vunnits om vår nuvarande organisation, måste på det bestämdaste bestridas.

Däremot är väl möjligt, att armé- och marinförvaltningarna behöva en omorganisation även med hänsyn till nu gällande principer för arméns och ma-

rinens centrala ledning. De båda frågorna böra tydligen särskiljas, och därför hemställas, under återopande av vad sålunda anförts,

att riksdagen ville med avslag å vad Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen föreslagit rörande »organisation av försvarets centrala ledning och förvaltning», i staten för 1930—31 upptaga de anslag härför, som för nuvarande organisations bibehållande erfordras, samt i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och därav möjligen föranledda förslag rörande armé- och marinförvaltningarnas organisation oberoende av frågan om ändrad central ledning.

Stockholm den 20 januari 1930.

C. A. Reuterskiöld.
